

DOBRODOŠLI NA "POTI PO SLEDEH SKRIVNOSTNIH STOPINJ"

VODA

VODA JE VIR ŽIVLJENJA IN NAJPOMEMBNEJŠI NARAVNI VIR NA ZEMLJI. ČE PRAV JE SLOVENIJA PO POVRŠINI ENA NAJMANJŠIH DRŽAV, JE ENA NAJBOLJ VODNATIH.

V SLOVENIJI JE NAJMANJ PADAVIN V PANONSKI NIŽINI NA SEVEROZAHODU DRŽAVE (PRIBL. 800 MM NA LETO), NAJVEČ PA V VISOKOGORJU (PRIBL. 3000 MM NA LETO).

HIDROLOGIJA JE VEDA, KI PROUČUJE VODO IN LED NA ZEMLJINEM POVRŠJU IN POD NJIM.

BONTON

- NE MECI SMETI
- NE MECI KAMNOV
- NE KRIČI
- NE KURI OGNJA

NAPOTKI

NA POTI OKROG RIBNIKOV BOŠ OPAZIL INFORMATIVNE TABLE. NA NJIH SO ZAPISANE ZANIMIVOSTI O VODI, USMERJAJO PA TE TUDI K USTVARJANJU IN GIBANJU. PRIPOROČAMO PRIMERNO OBUTEV.

VODNI KROG ALI HIDROLOŠKI CIKEL

VODA V NARAVI VES ČAS KROŽI. VODA IZ ZEMELJSKEGA POVRŠJA IZHLAPEVA V OZRAČJE. NA NEKI TOČKI VODA KONDENZIRA IN NASTANEJO OBLAKI. NATO PADA DEŽ IN VODA ZATEM ZOPET IZHLAPEVA.

IGRA SPOMIN

NABERI 10 PAROV LISTOV RAZLIČNIH DREVES, JIH RAZPOREDÍ NA TLA IN ZAČNI IGRO SPOMIN.

VAJE

ZA ZAČETEK SE OGREJ Z NAVADNIMI POSKOKI (10) IN POČEPI (10).

ŽIVALI V GOZDU

ŽIVALI

ŽIVALI V NARAVI, SO ZELO POMEMBNE, SAJ OHRANJAJO RAVNOVESJE V OKOLJU. NA TEM OBMOČJU ŽIVTIJO ZAJCI, LISTICE, SRNE, PTICE, VEVERICE, MEDVEDI IN MANJŠI ORGANIZMI.

POTRUDIMO SE, DA OHRANIMO NJIHOV NARAVNI HABITAT ČIST IN MIREN.

ŽIVALI SO BILE TU MNOGO LET PRED NAMI.

LISTICA

POČIVA V BRLOGU, KI GA NAREDI SAMA. TEHTA DO 10 KG. JE PREDVSEM NOČNA ŽIVAL. GIBLJE SE PO GOZDOVIH IN TRAVNIKIH IN JE HITRA, SKOČI TUDI DO 4 M. PREHRANJUJE SE Z MRHOVINO, PTIČI, ZAJCI IN SADJEM.

VEVERICA

JE GLODALEC, PREHRANJUJE SE S SEMENI SMREK, BOROV IN JELK. ZRASTE DO 25 CM, NJIEN REP JE DOLG KAR 20 CM. JE ODLIČNA SKAKALKA IN PLEZALKA. BARVA NJENE DLAKE JE ODVISNA OD LETNEGA ČASA. NE MARA SNEGA, ZARADI PREMAJHNE KOLIČINE HRANE JIH POZIMI VELIKO POGINE. IMA VELIKO NARAVNIH SOVRAŽNIKOV.

MOČERAD

JE SVARILNE BARVE. MERI OD 11 DO 20 CM. SAMICE SO VEČJE OD SAMCEV. ŽIVI V GOZDOVIH Z IZVIRI ALI POTOKI. PREHRANJUJE SE Z DEŽEVNIKI, ŽUŽELKAMI IN POLŽI.

ALI VEŠ?
MOČERADE NAJVEČKRAT SREČAMO, KO DEŽUJE IN KO JE MOKRO.

MEDVED

SAMCI SO VEČJI IN MOČNEJŠI OD SAMIC. TEHTA TUDI DO 300 KG. ZELO HITRO TEČE, LAHKO TUDI PLAVA IN PLEZA. IMA ZELO DOBRO RAZVIT SLUH IN VOH. PREHRANJUJE SE Z GOZDNIMI PLODOVI, MRHOVINARJI IN SADJEM. ŽIVI V GOZDOVIH IN JE NOČNA ŽIVAL.

NAREDI VAJO!

PO VSEH ŠTIRIH SE PLAZI KOT PRAVI MEDVED

MOJE DREVO

ENEMU UDELEŽENCU PREVEŽI OČI, NATO GA 5 MINUT ZA ROKO VARNO VODI PO GOZDU. POSTAVI GA PRED IZBRANO DREVO, KI NAJ GA OTIPA IN SI GA SKUŠA ČIM BOLJE ZAPOMNITI (HRAPAVOST, LUBJE, GRČE, KORENINE, VEJE), PA TUDI LASTNOSTI OKOLICE (MAH, LISTJE, NAKLON TERENA). NATO GA ODPELJI NEKAJ KORAKOV STRAN IN MU ODVEŽI OČI. NA OSNOVI IZKUŠNJE IN SPOMINA NAJ SKUŠA ODKRITI IZBRANO DREVO. VLOGI ZAMENJAJTA.

O TREH RIBNIKIH V BRUNI VASI

NA TEM MESTU SO ŽE STOLETJA OBSTAJALI GRAJSKI RIBNIKI. SEDAJ SO OHRANJENI ŠE TRIJE, KI LEŽIJO V KASKADAH. LOVNA STA SPODNJA Z RIBNIKA. V RIBNIK RIBIČI REDNO VLAGAJO KRAPE ZA RIBOLOV, SICER PA V VODI ŽIVE ŠE BABUŠKE, AMURJI IN RIBJI DROBIŽ. RIBNIKI SO DEJANSKO ZAJEZEN POTOK VEJER. VČASTI SO V RIBNIKIH POZIMI PRIDOBIVALI LED IN Z NJIM OSKRBOVALI OKOLIŠKE MESNICE IN GOSTILNE. LED SO VOZILI CELO V LJUBLJANO.

VODA

OCEANI, MORJA, REKE, JEZERA, MLAKE IN VODA V DRUGIH OBLIKAH (LED), PREDSTAVLJAJO 71 % ZEMLJINEGA POVRŠJA. VODO V NARAVI NAJDEMO V VSEH AGREGATNIH STANJIH: TRDNEM (LED), TEKOČEM (OCEANI, JEZERA, REKE) IN PLINASTEM (VODNI HLAPI).

NAMIG ZA PREMIK

IMA DVA GLAVNA IZVIRA IN NEKAJ IZVIROV, KI NASTANEJO PO MOČNEM DEŽEVJU. MALA RADULJA IZVIRA V OBČINI MOKRONOG – TREBELNO MED RADNO VASJO IN ZABUKOVJEM IN IMA DO BITNJE VASI DOKAJ VELIK STRMEC. POTEM SE NJEN TOK UMIRI. NA RADULJI JE BILO V PRETEKLOSTI VELIKO MLINOV.

OB RADULJI LAHKO UZREMO BOBRE, PO LEGENDI PA ŽIVIJO OB NJENEM PRITOKU ŠKRATOVCU – CELO ŠKRATI MOKRONOŽCI. POT OB RADULJI LAHKO NADALJUJEMO DO KLEVEVŽA V SOSEDNJI OBČINI ŠMARJEŠKE TOPLICE, KJER IZVIRA TERMALNA VODA. SKRATKA – VELIKO IDEJ ZA POUČEN IZLET!

ČISTA IN PITNA VODA NI SAMOUMEVNA V VSEH DRŽAVAH. V MNOGIH DRŽAVAH ZA DOSTOP DO ČISTE VODE PREHODIJO VEČ KILOMETROV. VARČUJMO Z VODO!

VODA JE DRAGOCENA DOBRINA, KLJUČNA ZA OHRANJANJE OKOLJA IN ŽIVLJENJA V NJEM. NAŠE DELOVANJE NA PODROČJU VODA NAJ BO USMERJENO V VAROVANJE IN TRAJNOSTNO RABO, KI BO OMOGOČALA ZDRAVO IN VARNO PRIHODNOST TUDI NASLEDNJIM GENERACIJAM.

NAMIG ZA PREMIK

NA SVETEM VRHU, NASELJU, KI LEŽI VZHODNO OD MOKRONOGA, SO DOMAČINI UREDILI DOHOD IN OKOLICO VODNJAKA IN IZVIRA APEN. VREDNO OGLEDA!

ZANIMIVOST:

KEMIJSKA OZNAKA ZA VODO JE H₂O.

IZDELAJ SPLAV IZ LUBJA

IZDELAJ GA IZ PREPOSTIH MATERIALOV: LUBJA, VEJ IN LISTJA. OB SPREMSTVU ODRASLE OSEBE GA NA PRIMERNEM MESTU POLOŽI NA GLADINO RIBNIKA.

JURČKI

JURČKI SO GOBE, KI JIH LJUDJE POGOSTO UPORABLJAMO V KULINARIKI. NAJDEMO JIH PREDVSEM V LISTNATIH IN TUDI V IGLASTIH GOZDOVH. PREPOZNA MO JIH PO VLAŽNEM, RAHLO LEPLJIVEM SVETLEM ALI RJAVEM KLOBUČKU.

RASTLINE

ZVONČKI

SO RASTLINE, KI RASTEJO ŽE ZGODAJ POMLADI. PREPOZNA MO JIH PO TREH KONIČASTIH LISTIH IN TREH KRAJŠIH NOTRANJH LISTIH. NAJDEMO JIH OB ROBOVH GOZDA, V GOZDU IN NA TRAVNIKH. ZELO SO RAZŠIRJENI OB BREGOVH REK IN POTOKOV, NE MARAJO PA STOJEČIH VOD.

HERBARIJ
IZ LISTOV IN CVETOV RASTLIN, KI JIH NABEREŠ, NAREDI PREPROST HERBARIJ.

ČEMAŽ

SPOMLADI V NAŠIH GOZDOVH IZ TAL POŽENE ZELENE LISTE ČEMAŽ. KER IMA ZNAČILEN VONJ PO ČESNU, GA ZAZNA MO ŽE NA DALEČ. LISTE ČEMAŽA LAHKO NABIRAMO IN UPORABIMO ZA PREHRANO ALI KOT ZAČIMBO NAMESTO ČESNA. PREPOZNA MO GA PO LISTIH, KI STA JAJČASTE ALI SULIČASTE OBLIKE. CVETVI SO BELE BARVE. SEMENA RAZNAŠAJO MRAVLJE IN VETER. CVETI OD APRILA DO JUNIJA. ČEMAŽ USPEVA PO VSEJ SLOVENIJI, NAJPOGOSTEJE V VLAŽNH BUKOVH GOZDOVH.

ALGE

SO NAJPOMEMBNEJŠI PROIZVAJALCI KISIKA. ALGE NAJPOGOSTEJE ŽIVIJO V MORJU, USPEVAJO PA TUDI V SLADKIH IN STOJEČIH VODAH.

LOKVANJ

PREPOZNA MO GA PO ČUDOVITEM CVETU S ŠTEVILNIMI SNEŽNO BELIMI VENČNIMI LISTI, KI JIH KRASI ŠE MNOŽICA RUMENIH PRAŠNIKOV. V DNU SKRIVA SVOJO DEBELO KORENIKO, IZ KATERE PROTI VODNI GLADINI POŽENE LISTE IN CVETNA STEBLA. JE STRUPENA VODNA RASTLINA NIŽINSKIH OBMOČIJ, KI USPEVA PO VSEJ SLOVENIJI. ZARADI REDKOSTI IN OBČUTLJIVOSTI PRIMERNIH ŽIVLJENJSKIH PROSTOROV JE BELI LOKVANJ RANLJIVA VRSTA.

RDEČA MUŠNICA

JE STRUPENA GOBA. RASTE V IGLASTIH IN LISTNATIH GOZDOVH, OD JULIJA DO NOVEMBRA. POVZROČA ZASTRUPITVEZ OMAMAMI IN HALUCINACIJAMI. PREPOZNA MO JO PO RDEČEM KLOBUČKU Z BELIMI PIKAMI IN BELEM STEBLU.

NAMIG ZA PREMIK

REKA MIRNA, KI TEČE DEL POTTI TUDI MIMO MOKRONOGA, IZVIRA V GOZDU, SZ OD NASELJA VELIKA GOBA V OBČINI LITIJA. MORDA SE KDAJ POVZPNEŠ DO NJENEGA IZVIRA. ČE TI JE TO PREDALEČ, PA SE OB REKI MIRNI SPREHODI NA PUŠČAVI ALI V BRUNI VASI. ALI PA SE ZAPELJI DO NJENEGA IZLIVA V SAVO PRI DOLENJEM BOŠTANJU.

KLEN

PREPOZNA MO GA PO VALJASTEM TELESU, POKRITEM Z VELIKIMI LUSKAMI. IMA IZRAZITO VELIKO, PLOŠČATO GLAVO, S ŠIROKIM ČELOM IN VELIKIMI USTI, KATERIH USTNICE SO MESNATE IN ŠIROKE, V NJIH PA SO DVOREDNI ZOBJE, KAR IZKAZUJE ROPARSKO RIBO. DRSTI SE OD APRILA DO JUNIJA NA PLITVIH PRODIŠČIH HITREGA TOKA REK. V ČASU DRSTITVE DOBIJO SAMCI DRSTNE BRADAVICE PO GLAVI IN TELESU. KLEN SE V MLADOSTI HRANI Z VODNIMI ŽUŽELKAMI IN LIČINKAMI IN OBČASNO Z IKRAMI DRUGIH RIBJIH VRST TER VODNIM RASTLINJEM, ODRASLI KLEN SE HRANI TUDI Z RIBAMI.

RIBE

RDEČEREPKA

PREPOZNA MO JO PO VISOKEM IN SPLOŠČENEM TELESU, SVOJE IME JE DOBILA PO ŽIVO RDEČIH PLAVUTIH, KATERIH BARVA SE STOPNJUJE OD KORENA DO KONČ. INTENZIVNOST BARVE JE ODVISNA OD OKOLJA, V KATEREM RIBA ŽIVI. TA VRSTA IMA MAJHNA IN NAVZGOR USMERJENA USTA, OČI SO RUMENO RDEČE BARVE. LUSKE MED TREBUŠNIMA IN PREDREPNO PLAVUTJO SE KONČUJEJO V OSTREM TREBUŠNEM ROBU, PO ČEMER SE LOČI OD RDEČEOKE. DRSTI SE OD APRILA DO JUNIJA V JATAH NA OBRASLIH PLITVIH OBREŽJIH.

LINJ

LINJ JE RIBA, KI JO PREPOZNA MO PO PODOLGOVATEM, STISNjenEM, MOČNO SLUZASTEM TELESU, POKRITEM Z DROBNIMI LUSKAMI. IMA IZRAZITO VISOKOREPNO DEBLO, VELIKO GLAVO S KONČNIMI USTI, KATERIH USTNICE SO IZRAZITO RUMENE BARVE, OB KOTIH PA IMAJO NA VSAKI STRANI PO EN BRK. PLAVUTI SAMCAV SE RAZLIKUJEJO OD PLAVUTI SAMIC. DRSTI SE OD MAJA DO JULIJA. LINJ SE HRANI Z VODNIMI NEVRETENČARJI IN VODNIM RASTLINJEM TER Z ORGANSKIM DROBIRJEM, KI GA POBIRA Z MULJASTEGA DNA.

ŠČUKA

JE VRSTA RIB, KI NASELJUJEJO JEZERA IN POČASI TEKOČE VODOTOKE. PREPOZNA MO JO PO ZELENKASTO RJAVA BARVI Z RAZLIČNIMI VZORCI. IMA VELIKO GLAVO Z VELIKIMI USTI, PODOBNIMI RAČJEMU KLJUNU. JE PLENILEC, KI SE HRANI Z DRUGIMI RIBAMI IN ŽABAMI. V USTIH IMA VELIKO OSTRIH ZOB. DRSTI SE ZGODAJ SPOMLADI.

KRAP

KRAP JE RIBA, KI NAJPOGOSTEJE DOMUJE V JEZERIH TER VEČJIH, POČASNIH REKAH. POPULACIJA V NARAVI ŽIVEČIH (REČNIH) KRAPOV JE OCENJENA KOT OGROŽENA PRED IZUMRTJEM, VENDAR PA JE VRSTA TUDI UDOMAČENA IN JE BILA VLOŽENA V VODE PO VSEM SVETU. ZATO JE POGOSTO OBRAVNAVANA TUDI KOT INVAZIVNA VRSTA. KRAP VELJA ZA NAJPOMEMBNEJŠO VZREJNO RIBO TOPLIH, NIŽINSKIH RIBNIKOV. DOSEŽE STAROST TUDI DO 100 LET.

RDEČEOKA

PREPOZNAMO JO PO ZNAČILNI RDEČE-ORANŽNI BARVI OČI. IMA VISOKO, MOČNO STISNJENO TELO, POKRITO Z VELIKIMI LUSKAMI. IMA IZRAZITO VELIKO GLAVO Z MAJHNIMI, KONČNIMI USTI. DRSTI SE OD APRILA DO JUNIJA NA PLITVIH PRODIŠČIH. V ČASU DRSTITVE DOBI RDEČEOKE DRSTNE BRADAVICE PO GLAVI IN TELESU, OKREPI PA SE TUDI RDEČA BARVA PLAVUTI. RDEČEOKA SE HRANI Z VODNIMI ŽUŽELKAMI IN LIČINKAMI, RAZNIMI VODNIMI NEVRETEŃARJI TER ODMRLIM VODNIM RASTLINJEM.

SMUČ

SMUČ JE RIBA Z VALJASTIM TELESOM. PREPOZNAMO JO PO VELIKI GLAVI Z VELIKIMI KONČNIMI USTI, V KATERIH SO DVOREDNI ZOBJE, KAR IZKAZUJE ROPARSKO RIBO.

DRSTI SE OD MARCA DO MAJA V PLITVIH PREDelih REK, KAMOR SAMICE NA PODVODNO RASTLINJE PRILEPIJO IKRE.

AMUR

BELI AMUR IMA PODOLGOVATO, VREtenASTO OBLIKOVANO TELO, KI JE POKRITO Z VELIKIMI, TEMNO OBROBLJENIMI LUSKAMI. IMA NADSTOJNA USTA IN NIZKO NAMEŠČENE OČI. DRSTITI SE PRIČNE, KO TEMPERATURA VODE NARASTE NA OKOLI 25 °C. MLADICE SE HRANIJO Z ZOOPLANKTONOM, ODRASLE RIBE PA IZKLJUČNO Z VODNIM RASTLINJEM.

NAVADNI OSTRIZ

JE RIBA, KI JO PREPOZNAMO PO SORAZMĚRNO VISOKEM IN SPLOŠČENEM TELESU. USTNA REŽA SEŽE DO OČI IN JE NEKOLIKO POŠEVNA. V USTNI VOTLINI SO ŠTEVILNI DROBNI ZOBJE. NASELJUJE ŠTEVILNE EVROPSKE STOJEČE IN POČASI TEKOČE VODE. PREHRANJUJE SE S SORAZMĚRNO VELIKIM PLENOM.

NAVADNI KORESELJ

KORESELJ JE RIBA Z VISOKIM, STISNjenIM TELESOM, POKRITIM Z VELIKIMI LUSKAMI. HRBET JE IZBOČEN, NA NJEGOVEM VRHU PA JE DOLGA, IZBOČENA IN VISOKA PLAVUT. IMA MAJHNO GLAVO Z MAJHNIMI, KONČNIMI USTI. PRED REPNO PLAVUTJO IMA TEMNO PEGO. NA PLITVINAH, KJER JE DNO PORASČENO Z VODNIM RASTLINJEM, SE DRSTI OD MAJA DO JUNIJA. PREHRANJUJE SE Z LIČINKAMI, VODNIMI ŽUŽELKAMI IN DRUGIMI NEVRETEŃARJI. DEL NJIHOVE PREHRANE SO TUDI ALGE IN VODNI PLANKTON.

PLOŠČIČ

PREPOZNAMO GA PO VISOKEM, MOČNO STISNjenEM TELESU, POKRITEM Z VELIKIMI, MEHKIMI LUSKAMI, UREJENIMI V PRAVILNIH VRSTAH. TUDI OČI IMA MAJHNE. HRBET IMA TEMNEJŠIH ODTENKOV OLIVNO ZELENE BARVE, BOKE ZLATO-SREBRNE, TREBUH BELE BARVE, NA SPODNjem DELU GLAVE PREHAJA V RDEČKASTO. VSE PLAVUTI SO SIVE DO MODRO-ČRNE BARVE. DRSTIJO SE MAJA IN JUNIJA.

FOTOTOČKA

**OB TAKEM ČUDOVITEM RAZGLEDU
PA JE VREDNO NAREDITI SPOMIN Z
DOBRO FOTOGRAFIJO!
VABLJENI V VSEH LETNIH ČASIH!**

